

მოდვაწობა Work

ქართული თურქოლოგიის დამსახურებული მოღვაწე

გიორგი ახალკაციშვილი
თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის
სახელმწიფო უნივერსიტეტი.
აღმოსავლეთმცოდნე-ისტორიკოსი.
თბილისი, 0179, ილია ჭავჭავაძის
გამზირი №1. საქართველო,
+995599872431. Georgeakhalkatsishvili@yahoo.com.
Orcid.org/ 0000-0003-4011-0450

აბსტრაქტი

ქართული აღმოსავლეთმცოდნეობის, კერძოდ, თურქოლოგიის, განვითარების საქმეში ბევრი მკვლევარი და მეცნიერი ჩართული. მე, ამჯერად, მაქვს პატივი, ხაზი გავუსვა თურქეთის უახლესი ისტორიის, პოლიტიკისა და ცივილიზაციის მკვლევრის, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტის ხელმძღვანელის - პროფესორ ემზარ მაკარაძის ნაყოფიერი სამეცნიერო საქმიანობის საკითხებს.

ემზარ მაკარაძე მრავალი ათეული წელია ეწევა პედაგოგიურ-კვლევით საქმიანობას ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. ამ ხნის განმავლობაში განსაკუთრებული პატივისცემა, ნდობა და სიყვარული დაიმსახურა როგორც სტუდენტების, ასევე ლექტორ-მასწავლებლების მხრიდან. მან თავდაუზოგავი შრომისმოყვარეობით და სანიმუშო პროფესიონალიზმით შეძლო არაერთი მნიშვნელოვანი წარმატების მიღწევა სამეცნიერო სფეროში. ამის დასტურია მის მიერ გამოქ-

ვეყნებული ათეულობით სამეცნიერო ნაშრომი, სტატია თუ მონოგრაფია, რომლებიც სტუდენტებისთვის სახელმწიფო ენაზე არსებულ შეუცვლელ სახელმძღვანელოებს წარმოადგენენ. მართალია, ბატონი ემზარის ძირითად სამოღვაწეო საქმიანობა ბათუმის უნივერსიტეტს უკავშირდება, თუმცა კვლევის სამეცნიერო არეალი საკმაოდ ფართოა. იგი მუდმივად ღებულობს მონაწილეობას საერთაშორისო სამეცნიერო ფორუმებში, სიმპოზიუმებსა და კონგრესებში, სადაც საკუთარ გამოცდილებას უზიარებს როგორც ქართველ, ასევე უცხოელ კოლეგებს. იგი არის არაერთი საინტერესო და მნიშვნელოვანი საგრანტო პროექტის ავტორი. მუდმივად ჩართულია სტაჟირებისა და ტრენინგების პროცესში.

საკვანძო სიტყვები: ქართველი თურქოლოგი; მაკარაძე; თანამედროვე თურქეთი; ისტორია; ბათუმი; უნივერსიტეტი.

შესავალი

წინამდებარე სტატიის მიზანია, წარმოაჩინოს ქართული თურქოლოგიის დამსახურებული მოღვაწის, პროფესორ ემზარ მაკარაძის მნიშვნელობა და ღირებულება საზოგადო და სამეცნიერო საქმიანობაში, აგრეთვე წარმოაჩინოს ბოლო პერიოდის მიღწევები და მკითხველს გააცნოს თურქოლოგიის თემატიკაზე მომუშავე მეცნიერის - მონოგრაფიები, სამეცნიერო ნაშრომები, სტატიები. წარმოდგენილი ნაშრომი გაცნობითი და ინფორმაციული ხასიათისაა და იგი ერთგვარად აჯამებს აღნიშნული საკითხის თანამედროვე პერიოდამდე დაგროვებულ ცოდნას.

მეთოდი

წინამდებარე სტატია ეფუძნება სოციალურ და ჰუმანიტარულ მეცნიერებში აპრობირებულ კვლევის მეთოდებს. ნაშრომში გამოყენებულია ისეთი მეთოდები, როგორცაა ისტორიული ანალიზი, შედარებითი ანალიზი, მიზეზ-შედეგობრივი კავშირის დადგენა და დისკურსის ანალიზი. სტატიის ფარგლებში განხორციელდა საბიბლიოთეკო კვლევა-ძიება, რაც მიზნად ისახავდა

საქართველოს მასშტაბით სხვადასხვა პერიოდში შექმნილი სამეცნიერო ნაშრომების (მონოგრაფიები, დისერტაციები, სტატიები) ერთიან ველში თავმოყრას. კვლევის პროცესში აგრეთვე გამოყენებულია სამეცნიერო ლიტერატურის მონაცემთა ურთიერთშეჯერების მეთოდიც.

შედეგები

წინამდებარე სტატიის ერთ-ერთი შედეგი სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ იგი წარმოაჩენს პროფესორ ემზარ მაკარაძის ბოლო პერიოდში მიღწეულ შედეგებს თურქოლოგიის დარგში.

სტატიის ფარგლებში განხორციელებული კვლევა ცხადყოფას, რომ საქართველოში თურქოლოგიის კვლევების ადრინდელი ტრადიცია კვლავ გრძელდება თურქოლოგიის, როგორც დამოუკიდებელი დარგის ინტეგრაცია და ინსტიტუციონალიზაცია.

დისკუსია

ჩემთვის პატივია და სიამაყით მინდა აღვნიშნო, რომ პროფესორ ემზარ მაკარაძის სამუშაო გზა ბათუმის მე-18 საბავშვო ბაგა-ბაღის დარაჯის (1987-1992 წლებში) თანამდებობიდან იწყება უნივერსიტეტის პროფესორობამდე გრძელდება.

ამჟამად პროფესორ ემზარ მაკარაძე თავდაუზოგავ პედაგოგიურ და სამეცნიერო მოღვაწეობას ეწევა ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში. 1992-1994 წწ. ის იყო ამ უნივერსიტეტის მსოფლიო ისტორიის კათედრის ლაბორანტი, 1994-1998 წწ. ამავე კათედრაზე ასისტენტი, 1999-2000 წწ. დოცენტი და ამავე წლებში ეკავა ისტორიის ფაკულტეტის დეკანის მოადგილის თანამდებობა. 2000-2005 წწ. მუშაობდა ჰუმანიტარულ-აღმზრდელობითი მუშაობის განყოფილების გამგედ, 2006-2009 წწ. იყო სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ასოცირებული პროფესორი; 2009-2013 წწ. მუშაობდა ისტორიის, არქეოლოგიისა და ეთნოლოგიის დეპარტამენტის ასოცირებულ პროფესორად, 2013-2015 წწ. ამავე დეპარტამენტის ხელმძღვანელად, ხოლო 2015 წლის სექტემბრიდან, დაინიშნა აღმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტის პირველ ხელმძღვანელად, სადაც დღესაც აგრძელებს დეპარტამენტის ხელმძღვანელობას და უკავია პროფესორის აკადემიური თანამდებობა.

პროფესორ ემზარ მაკარაძის ძირითადი სამეცნიერო ინტერესის სფეროა თანამედროვე თურქეთის ისტორია, მაგრამ ასევე იკვლევს მსოფლიო ისტორიის, ახლო აღმოსავლეთის ისტორიის, აზიისა და აფრიკის ქვეყნების ახალი და უახლესი ისტორიის აქტუალურ საკითხებს. სწორედ ამ საკითხებს ეხება მის მიერ გამოქვეყნებული სტატიები და მონოგრაფიები. ბოლო ათეული წლის განმავლობაში მეცნიერს გამოქვეყნებული აქვს 8 მონოგრაფია, 45 ნაშრომი, მონაწილეობა აქვს მიღებული 32 საერთაშორისო სამეცნიერო ფორუმში, 8 საგრანტო პროექტსა და 34 ტრენინგში.

მინდა აღვნიშნო, რომ ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ისტორიისა და აღმოსავლეთმცოდნეობის მიმართულებების პროფესორებს შექმნილი აქვთ ისეთი ნაშრომები, სახელმძღვანელოები, რომლებიც საქართველოს სხვადასხვა უნივერსიტეტების საბაკალავრო, სამაგისტრო და სადოქტორო სასწავლო პროგრამების სილაბუსებშია შეტანილი, როგორც ძირითადი და დამხმარე სახელმძღვანელოები. მათ შორისაა, პროფესორ ემზარ მაკარაძის მონოგრაფიები და სამეცნიერო ნაშრომები თურქეთის უახლესი ისტორიის მიმართულებით, ქართულ, თურქულ, რუსულ და ინგლისურ ენებზე.

პროფესორ ემზარ მაკარაძის მონოგრაფიები, ძირითადად, ეხება თანამედროვე თურქეთის აქტუალურ პრობლემებს, კონკრეტულად კი 1918 წლიდან დღემდე პერიოდს. მის მიერ გამოქვეყნებული მონოგრაფიები, ქართული ისტორიოგრაფიის ძვირფასი შენაძენია. როგორც ზემოთ ვახსენე, საქართველოს ბევრ უნივერსიტეტში გამოიყენებენ პროფესორ ემზარ მაკარაძის როგორც სამეცნიერო ნაშრომებს, ისე მონოგრაფიებსა და სახელმძღვანელოებს. განსაკუთრებით მინდა გამოვყო რამდენიმე: 1. „თურქეთის ისტორია 1918-2018 წლებში. სალექციო ჩანაწერები“ (მაკარაძე, ე. 2019); 2. „თანამედროვე თურქეთის აქტუალური საკითხები (XX საუკუნის 90-იანი წლები)“ (მაკარაძე, ე. 2000); 3. „ქემალიზმი და დემოკრატია თურქეთში“ (მაკარაძე, ე. მანჩხაშვილი, მ. 2014); 4. „კვიპროსის საკითხი აღმოსავლურ პოლიტიკაში XX საუკუნის 60-80-იან წლებში“ (მაკარაძე, ე. გოგიტიძე, მ. 2000); 5.

„თურქეთის საშინაო პოლიტიკა 1980-2011 წლებში“ (მაკარაძე, ე. 2012); 6. „თურქეთის საშინაო პოლიტიკა 2000-2015 წლებში“ (მაკარაძე, ე. 2016); 6. „მუსტაფა ქემალ ათათურქის როლი რესპუბლიკურ თურქეთში“ (მაკარაძე, ე. 2009). აქ ჩამოთვლილი მონოგრაფიები ნამდვილად დიდი შრომის შედეგადაა შექმნილი და უზარმაზარი მნიშვნელობა აქვს მათ სასწავლო-სამეცნიერო საქმიანობაში შემოტანას.

ახლო აღმოსავლეთი, ჯერ კიდევ ძველი ისტორიიდან მოყოლებული, ყოველთვის იყო ტურბულენტური ზონა. თურქეთის რესპუბლიკის, როგორც რეგიონში მნიშვნელოვანი სახელმწიფოს ისტორიის კვლევა და ქართულ ენაზე ნაშრომების შემოტანა, უსათუოდ დიდი საქმეა. გარდა მონოგრაფიებისა, პროფესორ ემზარ მაკარაძეს გამოქვეყნებული აქვს სტატიები თანამედროვე თურქეთის შესახებ, რომელში განვითარებული მნიშვნელოვანი მოვლენებიც პირდაპირ ახდენს გავლენებს საქართველოზე. მინდა გამოვყო რამდენიმე სტატია ქართულ, ინგლისურ და რუსულ ენებზე, რომლებიც ეხება თურქეთის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ისტორიას, ასევე თურქეთ-ამერიკის ურთიერთობებს, რომელიც, მოგეხსენებათ, მსოფლიო მნიშვნელობისაა - 1. „პოლიტიკური კრიზისი თანამედროვე თურქეთში (2015 წლის მოვლენები)“. (მაკარაძე, ე. მაკარაძე, ბ. 2016), რომელიც ინგლისურადაც არის გამოქვეყნებული - *The Political Crisis in Modern Turkey (The Events of 2015): A Review* (Makaradze, E. 2017); 2. „Политический Кризис в Современной Турции“ (Макарадзе Э. Х. 2017); 3. “The Role of Women in the Educational System of Turkey after WWII“ (Makaradze, E. 2021); 4. “Relations between the Turkish Republic and the United States of America“ (Makaradze, E. 2019); 5. „თურქეთ-აშშ-ის ურთიერთობები 2002-2017 წლებში“ (მაკარაძე, ე. მაკარაძე, ბ. 2017); 6. “The Problems Of Intercultural Dialogue In Political Space Of Modern Turkey“ (Makaradze, E. 2017); 7. კულტურათაშორისი დიალოგისა და ეროვნული იდენტობის საკითხები თანამედროვე თურქეთში (მაკარაძე, ე.2019); 8. „დემოკრატიზაციისა და კულტურათაშორისი დიალოგის საკითხები XXI საუკუნის თურქეთში“ (მაკარაძე, ე. 2020); 9. „პოლიტიკური დენის საკითხები თანამე-

დროვე თურქეთში“ (მაკარაძე, ე.2020); 10. „თურქეთ-აშშ-ის ურთიერთობები თანამედროვე ეტაპზე და საქართველო“ (მაკარაძე, ე. მაკარაძე, ბ. 2021); 11. „ქემალიზმის“ და „ერდოღანიზმის“ ახალი პოლიტიკური თეორია“ (მაკარაძე, ე. 2023); 12. “Foreign Policy Issues of the Republic of Turkey and the United States in the Period after the End of the Cold War until the 2020“ (Makaradze, E. Makaradze, B. 2023); 13. Current Relations between Turkey and America and Georgia. (Makaradze, E. Makaradze, B. 2021); 14. The Relations between the Republic of Turkey and the United States of America at the Present Stage (Makaradze, E. Makaradze, B. 2018); 15. Relations between the Republic of Turkey and the United States at the Present Stage and Their Impact on Georgia (Makaradze, E. Makaradze, B. 2021). ეს, რა თქმა უნდა, არასრული სიაა იმ სტატიებისა, რომლებიც პროფესორმა ემზარ მაკარაძემ თანამედროვე თურქეთის საშინაო და საგარეო პოლიტიკის ისტორიის კვლევას მიუძღვნა. თითოეულ ამ სტატიაში განხილულია ის საკითხები, რომლებიც დღემდე იწვევენ ქართველი და უცხოელი მეცნიერების კამათს. მათი ნაშრომების განხილვისას, აუცილებლად უნდა მივაქციოთ ყურადღება ზემოჩამოთვლილ სტატიებს, რომლებიც პასუხს სცემენ ბევრ რთულ პოლიტიკურ საკითხს თურქეთ-საქართველოს, თურქეთ-ამერიკის და ზოგადად რესპუბლიკური თურქეთის პოლიტიკის შესახებ. ეს ნაშრომები არა მხოლოდ ისტორიის საკითხებით დაინტერესებული სპეციალისტების, არამედ უფრო ფართო მასშტაბის მკითხველთათვისაა განკუთვნილი. ვფიქრობ, ქართველმა პოლიტოლოგებმა ყურადღება უნდა მიაქციონ მათ და გამოიყენონ საკუთარ ნაშრომებში.

გარდა ზემოჩამოთვლილი მიღწევებისა, მინდა ვახსენო ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, აღმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტის კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი პუბლიკაცია - ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის აღმოსავლეთმცოდნეობის დეპარტამენტის საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი - „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“, რომელიც 2018 წლიდან დღემდე გამოდის წარმატებით და საშუალებას

ამლევს სამეცნიერო წრის წარმომადგენლებს (მეცნიერები, პროფესორები, დოქტორანტები, მაგისტრები) საკუთარი ნაშრომები გამოაქვეყნონ, რომლებიც ეხება ახლო და შორეული აღმოსავლეთის პოლიტიკას, ისტორიას, არქეოლოგიას, გეოგრაფიას, ეთნოლოგიას, წყაროთმცოდნეობას, ენათმეცნიერებას, ლიტერატურათმცოდნეობასა და თარგმანებს. ჟურნალის მიზანიც ესაა, რომ ამ საკითხებზე უფრო გაუღრმავოს ცოდნა დაინტერესებულ მკითხველს. მეც შევდივარ იმ ავტორთა სიაში, რომლებიც ამ მაღალი დონის ჟურნალში ბეჭდავენ სტატიებს.

„აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“ დაფუძნდა პროფესორ ემზარ მაკარაძის ინიციატივითა და ხელმძღვანელობით. მეცნიერი დღემდე წარმატებით უძღვება ჟურნალს, როგორც მთავარი რედაქტორი, საერთაშორისო სარედაქციო კოლეგიასთან ერთად, რომელშიც შედიან ქართველი და უცხოელი, სხვადასხვა უნივერსიტეტის პროფესორები და მეცნიერები: აკადემიკოსი როინ მეტრეველი, აკადემიკოსი ელიზბარ ჯაველიძე, აკადემიკოსი რევაზ გაჩეჩილაძე, აკადემიკოსი შაჰინ მუსტაფაევი, პროფესორი გიორგი სანიკიძე, პროფესორი ნანი გელოვანი, პროფესორი ფარდა ასადოვი, პროფესორი ნურიე მურატოვა და სხვა.

ჟურნალ „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნემ“, ხელმძღვანელის დიდი შრომის შედეგად, საერთაშორისო ასპარეზზე კიდევ უფრო დიდი წარმატება მოიპოვა. 2023 წლის 9 იანვარს ჟურნალს ევროპის საცნობარო ინდექსი ჰუმანიტარულ და სოციალურ მეცნიერებებში - ERIHPIUS-ი მიენიჭა. 2023 წლის 17 ივლისს პოლონეთის განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრომ ჟურნალი შეიყვანა პოლონეთის რეიტინგული ჟურნალების სიაში, რაც ნამდვილად დიდი აღიარებაა.

პროფესორმა ემზარ მაკარაძემ „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნესთან“ დაკავშირებით, მის მიღწევებზე, მოხსენება წარადგინა ეროვნულ სამეცნიერო ბიბლიოთეკაში გამართულ კონფერენციაზე, 2023 წლის 18 დეკემბერს, სადაც წლის საუკეთესო მიღწევების სიაში შეიყვანეს ჟურნალი. 2024 წლიდან ჟურნალმა კიდევ უფრო მეტი აღიარება მოიპოვა, ის შეიყვანეს COLLEGE DE FRANCE – 1530 - სამეცნიერო ბაზაში. „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაც-

ნეს“ (E-ISSN 2720-8168; ISSN 2587-490X) საერთაშორისო სამეცნიერო ინდექსირების (ISI)/International Scientific Indexing ბაზაში მიენიჭა იმპაქტ ფაქტორის - 1.668 კოეფიციენტი (2023-2024). 2024 წლის დასაწყისიდან ჟურნალი ადელაიდის უნივერსიტეტის, კარლსრუეს (გერმანია) ტექნიკური უნივერსიტეტისა და კალიფორნიის უნივერსიტეტის ელექტრონულ ბიბლიოთეკებში გამოჩნდა. პროფესორი ემზარ მაკარაძე, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორმა, პროფესორმა მერაბ ხალვაშმა, „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნეს“ დაფუძნებისა და განვითარებაში შეტანილი წვლილისათვის მადლობის სიგელით დააჯილდოვა. ჟურნალი, თავდაპირველად, ელექტრონული სახით გამოდიოდა, მაგრამ 2022-2023 წლებში ორ-ორი ნომერი: V-1 და V-2 (2022), VI-1 და V-2 ბეჭდური სახითაც გამოიცა. ვინაიდან, ჟურნალი საერთაშორისო ასპარეზზე ფართოდ გავრცელდა, სტატიების 2023 წლიდან ქართულ და ინგლისურ ენებზე იბეჭდება, რათა უცხოელი მკითხველებისთვისაც იყოს გასაგები ის ნაშრომები, რომლებიც ამ ჟურნალში ქვეყნდება.

არ შეიძლება არ აღვნიშნო პროფესორ ემზარ მაკარაძის მიდგომები საქმისადმი და საკუთარი სტუდენტებისადმი. ამას ზემოთ წარმოდგენილი ინფორმაციაც მოწმობს. ბატონი ემზარი წარმატებით უძღვება ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტში რამდენიმე კურსს საბაკალავრო, სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამებზე. ის მუდამ მზადაა, რომ დახმარების ხელი გაუწოდოს ახალგაზრდა მეცნიერებს, მისცეს მათ საჭირო რჩევები და გზა უჩვენოს მომავალი სამეცნიერო საქმიანობისკენ. ერთ-ერთი მე გახლავართ, რომელმაც საკუთარ თავზე, წარმატებით გამოვცადე მისი გვერდით დგომა.

დასკვნა

ზემოთ წარმოდგენილი ინფორმაცია, შეიძლება ითქვას, რომ შემოკლებული სახით არის გადმოცემული, კიდევ ბევრი რამის თქმა შეიძლება, რის საშუალებასაც იძლევა პროფესორ ემზარ მაკარაძის თავდაუზოგავი შრომით შექმნილი მისი ბიოგრაფია.

მინდა ულევნი წარმატება ვუსურვო ბატონ ემზარს, ჩემს უფროს კოლეგას, მეგობარს და მისაბამ მეცნიერს, რომლის ნაყოფიერი მოღვაწეობა, ასევე შექმნილი ნაშრომები, კვლავაც ღირსეულ ადგილს დაიკავებს ქართულ საისტორიო-სამეცნიერო საზოგადოებაში.

დეტალებში იკვლიო უახლესი ისტორია, თანაც თურქეთის საშინაო და საგარეო პოლიტიკა, რაც დატვირთულია მთელი რიგი საკამათო საკითხებით, ცალკე სირთულეს წარმოადგენს. ამიტომ, ვფიქრობ, რომ ამ ნაშრომის გამოქვეყნებით, ღირებული საქმე გაკეთდება, რადგან უფრო ფართო მასშტაბით გავრცელდება პროფესორ ემზარ მაკარაძის საყურადღებო სამეცნიერო საქმიანობა. ამით, არა მხოლოდ ქართველი, არამედ უცხოელი კოლეგებიც გაიცნობენ იმ თურქოლოგი მეცნიერის შრომებს, რომელიც მუხლჩაუხრელად შრომობს ქართული თურქოლოგიის განვითარებისთვის, რომელიც, როგორც დამოუკიდებელი დარგი, XX საუკუნიდან იღებს სათავეს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- მაკარაძე, ე.(2019). *„თურქეთის ისტორია 1918-2018 წლებში. სალექციო ჩანაწერები“*. თბილისი (სახელმძღვანელო).
- მაკარაძე, ე. (2000). *„თანამედროვე თურქეთის აქტუალური საკითხები (XX საუკუნის 90-იანი წლები)“*. ბათუმი (მონოგრაფია).
- მაკარაძე, ე., მანჩხაშვილი, მ. (2014). *„ქემალიზმი და დემოკრატია თურქეთში“*. თბილისი (მონოგრაფია).
- მაკარაძე, ე., გოგიტიძე, მ. (2000). *„კვიპროსის საკითხი აღმოსავლურ პოლიტიკაში XX საუკუნის 60-80-იან წლებში“*. ბათუმი (მონოგრაფია).
- მაკარაძე, ე. (2012). *„თურქეთის საშინაო პოლიტიკა 1980-2011 წლებში“*. ბათუმი (მონოგრაფია).
- მაკარაძე, ე. (2016). *„თურქეთის საშინაო პოლიტიკა 2000-2015 წლებში“*. ბათუმი (მონოგრაფია).

- მაკარაძე, ე. (2009). „მუსტაფა ქემალ ათათურქის როლი რესპუბლიკურ თურქეთში“. ბათუმი (მონოგრაფია).
- მაკარაძე, ე. (2020). პოლიტიკური დევნის საკითხები თანამედროვე თურქეთში. საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“, ტ.3. (2020). <https://hos.openjournals.ge/index.php/hos/article/view/2854>.
- მაკარაძე, ე.(2018). თურქეთ-აშშ-ის ურთიერთობები 2016-2017 წლებში. საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“, ტ.1. (2018). <https://hos.openjournals.ge/index.php/hos/article/view/2806>.
- გოგიტიძე, მ. (2020). *ემზარ მაკარაძე-50*. საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“, ტ.3. (2020). <https://hos.openjournals.ge/index.php/hos/article/view/2767>.
- სანიკიძე, გ. (2019). რეცენზია ემზარ მაკარაძის ნაშრომზე - თურქეთის ისტორია 1918-2018 წლებში (სალექციო ჩანაწერები). საერთაშორისო სამეცნიერო ჟურნალი „აღმოსავლეთმცოდნეობის მაცნე“, ტ.2. (2019). <https://hos.openjournals.ge/index.php/hos/article/view/2796>.
- Makaradze, E. (2020). The Role of Mustafa Kemal Atatürk in Republican Turkey. *Historia i Polityka* No. 32(39)/2020, pp. 153 –159 www.hip.umk.pl ISSN 1899-5160, e-ISSN2391 7652· DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/HiP.2020.021>. <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/HiP/issue/view/1974/showToc>.
- Makaradze, E. (2020). Issues of Democratization and Intercultural Dialogue in Turkey of 21st Century. *Balkanistic Forum*, Number: 3, Volume: 29, Year: 2020. ISSN 1310-3970 (Print) ISSN 2535-1265 (Online); <https://www.ceeol.com/search/journal-detail?id=10691>.
- Makaradze, E. (2020). The Role of Mustafa Kemal Atatürk in Republican Turkey. *Historia i Polityka* No. 32(39)/2020, pp. 153 –159 www.hip.umk.pl ISSN 1899-5160, e-ISSN2391 7652·DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/HiP.2020.021>. <https://apcz.umk.pl/czasopisma/index.php/HiP/issue/view/1974/showToc>.

Makaradze, E. (2023). Foreign Policy Issues of the Republic of Turkey and the United States in the Period after the End of the Cold War until the 2020. *Historia i Polityka* No. 46(53)/2023, pp. 121 –147. <https://doi.org/10.12775/HiP.2023.034>.ISSN:1899-5160,eISSN:2391-7652.<https://apcz.umk.pl/HiP/article/view/46942> (Makaradze, B).